

Temat: Zaburzenia emocjonalne dzieci w wieku przedszkolnym - Zespół Aspergera

Opracowała: Agnieszka Pieczarka

Zaburzenia emocjonalne to częste zjawiska u dzieci w wieku przedszkolnym. Dzieci te mogą sprawiać trudności wychowawcze, a w konsekwencji niewłaściwie oddziaływać wychowawczo.

Emocje określamy jako stosunek podmiotu do ludzi, zjawisk, rzeczy, a także do samego siebie. To wszystko, co dzieje się dookoła nas, a także nasze własne postępowanie jest zabarwione określoną emocją.

Czas między trzecim, a siódmym rokiem życia jest jednym z najburzliwszych i najintensywniejszych okresów w życiu dziecka. W jego zachowaniu wyraźnie zaznaczają się afekty, takie jak: uczucia gwałtowne, silne i krótkotrwałe, które odtwarza w gestach, mimice, w słowach i ruchach. W tym okresie dziecko jest impulsywne co oznacza, iż bardzo łatwo uzewnętrznia afekty, które u niego powstają i wybuchają. Ta właściwość uczuć powoduje wiele konfliktów dziecka z otoczeniem społecznym. W wieku przedszkolnym oprócz cechy impulsywności widoczna jest także zmienność w nastrojach i uczuciach. Emocje bardzo szybko powstają, ale też szybko gasną, przeradzając się w inne. Dziecko jest w stanie przejść od śmiechu do łez. Tę zmienność nazywamy labilnością uczuciową.

Zaburzenia emocjonalne u dzieci w wieku przedszkolnym stają się coraz powszechniejszym zjawiskiem. Wzrasta liczba dzieci niepokojących nas różnymi nieprawidłowymi formami zachowań, u których podłoża leżą zakłócenia rozwoju emocjonalnego.

Nieraz dopiero zetknięcie się dziecka ze środowiskiem przedszkolnym odsłania u niego pewne trudności w radzeniu sobie z zadaniami czy relacjami z innymi dziećmi. W przedszkolu bowiem dziecko przestaje być dzieckiem jedynym.

Możliwość dokonywania porównań między dziećmi, których podstawę stanowi systematyczna, trwająca dłuższy czas obserwacja w różnych sytuacjach, pozwala łatwiej zauważyć dziecko, którego zachowania mogą być przejawem zaburzeń emocjonalnych. Ważne jest, że aby dane zachowanie zakwalifikować do niepokojących, musi ono występować w sposób powtarzający się, gdyż sporadycznie pojawiające się niepokojące zachowania zwykle dają się wytłumaczyć aktualnie występującymi czynnikami sytuacyjnymi.

Kategorie niepokojących zachowań według częstotliwości ich występowania:

1. nadmierna ruchliwość
2. płaczliwość
3. niezręczność ruchowa
4. nienadążanie
5. nadmierna zależność
6. globalne opóźnienie umysłowe
7. nadmierna ruchliwość z agresją
8. agresja
9. dziwne zachowania
10. izolowanie się

U dzieci w wieku przedszkolnym sposób wyrażania emocji nie jest jeszcze w pełni ukształtowany. Odreagowywanie emocji poprzez różnego rodzaju zachowania (np. wytykanie języka, pisk) jest dosyć częste. Wybuchy złości mogą być bardzo intensywne i utrzymywać się przez dłuższy czas. Z biegiem lat, aż do końca tego okresu (10–11 lat), reakcje emocjonalne dziecka stają się bardziej przewidywalne i stabilne, zyskuje ono bowiem coraz większą kontrolę nad swoimi zachowaniami.

Zespół Aspergera (określany skrótem ZA) jest zaburzeniem rozwojowym. Występuje częściej u chłopców. W wielu przypadkach można zauważyć podłoże genetyczne, kiedy jedno z rodziców ma pełnoobjawowy ZA lub tylko jego pewne cechy.

Pierwsze symptomy Zespołu Aspergera pojawiają się najczęściej około 2 roku życia, możemy od tego czasu zauważyć, że dziecko nie lubi zmian: chce jeździć tylko jednym samochodem (korzystanie z innego samochodu powoduje histerię), preferuje jedną drogę spaceru, jeden sklep, plac zabaw, park, jedną panią w przedszkolu; jada bardzo konkretnie wybrane potrawy (serki, budynie, jeden rodzaj płatków śniadaniowych) i odmawia spróbowania czegokolwiek innego; bawi się najlepiej samo, jedną, konkretną zabawką, lub jednym typem zabawek, zabawy są jednorodne, a podczas gier grupowych narzuca własne ulubione, sztywne reguły; wybiera jeden rodzaj ubrań np. spodnie z gumką, bluzy bez suwaków i guzików, niechętnie przymierza nowe rzeczy, najczęściej trzeba usuwać metki; domaga się, aby codzienne czynności były wykonywane w stałej kolejności (np. najpierw ubiera majtki i skarpetki, dopiero potem koszulkę); powtarza codziennie te same czynności przed zaśnięciem.

Oczywiście nie u każdego dziecka z Zespołem Aspergera można zaobserwować wszystkie wymienione tu zachowania, natomiast kumulacja i ciągła powtarzalność niepokojących zachowań daje podstawy, by podejrzewać ZA.

Pierwszymi objawami ZA w wieku przedszkolnym, które powinny zwrócić naszą uwagę są:

Problemy w komunikacji. Szczególnie charakterystyczne są odchylenia w używaniu języka. Reaguje nieadekwatnie na żarty. Nie rozumie ironii czy zwrotów idiomatycznych.

Naszą uwagę powinny też zwrócić powtarzalne zachowania. Czynności życia codziennego dziecko będzie wykonywać w powtarzalny sposób. Próba zmiany modelu zachowań będzie budziła opór i gniew.

Kolejnym objawem związanym z występowaniem Zespołu Aspergera, który możemy zaobserwować u dziecka to ponadprzeciętne, odstające od poziomu grupy rówieśników zainteresowania. Bardzo nasilone, często obsesyjne.

Rytuály oraz brak elastyczności to także jedne z objawów tej choroby. Dotyczą one tego co i w jakiej kolejności będzie wykonywane. Lubią wiedzieć co je czeka i być na to przygotowane. Jeśli mają problem z podjęciem decyzji wycofują się. Dzieci takie są najszczęśliwsze, jeżeli mogą poruszać się według ustalonych zasad, schematów w uporządkowanym świecie. Daje im to poczucie bezpieczeństwa i kontroli. Uwielbiają pochwały, wygrywanie i bycie pierwszym.

Niekiedy widoczne mogą być dysfunkcje w rozwoju ruchowym.

Dziecko z Zespołem Aspergera będzie się natomiast wyróżniało bardzo dobrą pamięcią do szczegółów, cyfr, liter.

Jak można pomóc dziecku z zespołem Aspergera?

Diagnozowanie zespołu Aspergera jest procesem długotrwałym, trwa kilka tygodni lub miesięcy. Diagnoza jest stawiana przez lekarza psychiatrę lub zespół specjalistów w ośrodkach dla dzieci z autyzmem po wielu konsultacjach, testach, badaniach.

Tak więc najważniejsza jest wczesna interwencja. Wcześniej rozpoznany Zespół Aspergera daje możliwość szybkiej reakcji, rehabilitacji, nauki umiejętności społecznych, które ułatwiają wejście w grupę rówieśniczą. Wcześniej podjęte działania uczą dzieci socjalizacji i radzenia sobie w codziennych sytuacjach. Wczesna terapia pozwoli dziecku uniknąć większości kłopotów w przedszkolu, a później w szkole.

Literatura:

1. Anna Kozłowska (1984) - "Zaburzenia emocjonalne u dzieci w wieku przedszkolnym". WSiP. Warszawa.
2. Małgorzata Świącicka, "One są wśród nas. Dzieci z zaburzeniami emocjonalnymi". Warszawa 1996.
3. J. M. Haviland-Jones, M. Lewis, "Psychologia emocji", GWP, Gdańsk 2005.
4. Tony Attwood „Zespół Aspergera”, wyd. Harmonia Gdańsk 2013.